herpy

PILGIFTFROSKER

Sanguine Poison Frog

Allobates zaparo

Allobates zaparo er en liten, dagaktiv frosk på omtrent 3 cm fra regnskogen ved Andesfoten i Ecuador og det nordlige Peru. Voksne har rød rygg, svarte sider, blå buk og gule flekker ved bena og etterligner de giftige *Ameerega bilinguis* og *Ameerega parvula*, men er selv ugiftige. Arten holdes bare sjelden, så stellet bygger på klimaet og på slektningen *Allobates femoralis*.

Familie: Aromobatidae Tidligere navn: *Epipedobates zaparo; Phyllobates zaparo; Dendrobates zaparo*

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**3 cm** snute-kloakk-lengde
Levealder	**5-10 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Bakkelevende**
Biotop	**Regnskog**
Hudgift	**Ingen kjent**
Vanskelighetsgrad	**Erfaren**

STELL

Min. terrarium	**60 × 40 × 40 cm** L × B × H for 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**24-27 °C**
Temperatur, natt	**21-23 °C**
Luftfuktighet	**70-100 %**
Vann	**Vannskål** dybde 1-2 cm
UVB	**Valgfritt** Ferguson-sone 1
Kosthold	**Små leddyr (spretthaler, bananfluer)**
Holdes	**Parvis**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Utvikling	**Rumpetrollene bæres til vann**
Egglegging	**På bakken**
Egg per legging	**8-20**
Klekking	**15-20 dager**
Larvetid	**40-50 dager** fra klekking til metamorfose
Larvefôr	**Alger/planter og ferdigfôr**
Yngelpleie	**Bærer rumpetrollene**

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Allobates zaparo er 26-30 mm fra snute til kloakkåpning, altså omtrent 3 cm, og hanner og hunner er omtrent like store. Voksne dyr er røde eller teglsteinsfargede på ryggen med lysebrune til kobberfargede striper fra snuten. Sidene av hode og kropp er svarte, avgrenset av en brun stripe øverst og en hvit nederst, og den hvite stripen kan bli blå mot bakkroppen. Forbena er lysebrune på oversiden med svarte eller mørkebrune flekker, og i armhulen sitter det gult eller oransje. Bakbena er svarte med blågrå tegninger på oversiden og blå med svarte flekker på undersiden. Strupen og brystet er svarte, og buken er blå med svarte flekker.

Ungene ser helt annerledes ut: de er brunaktige og faller inn i løvlaget. Under veksten skifter tegningen gradvis over kobberoransje til rød, og til slutt brer den røde fargen seg fra snuten over hele ryggen. Det er froskens forsvar, for de voksne etterligner de fargesprakende, giftige pilgiftfroskene *Ameerega bilinguis* og *Ameerega parvula*, som lever på samme sted.

Arten er en av de få ugiftige etterlikerne blant pilgiftfroskene. Huden inneholder ikke gift, og frosken er derfor ufarlig å ta på. Den ble beskrevet i 1976 av Silverstone som *Phyllobates zaparo*, har stått i slekten *Epipedobates* og regnes nå til slekten *Allobates* i familien *Aromobatidae*. Navnet er gitt etter sapara-folket i det østlige Ecuador.

Utbredelse og leveområde

Allobates zaparo finnes i det østlige Ecuador og i det nordlige Peru. Den er kjent fra blant annet Yasuní nasjonalpark, Sangay nasjonalpark, Yachana-reservatet og Jatun Sacha. De aller fleste funnene ligger i Ecuador, mens bare enkelte kommer fra Peru. Utbredelsen er begrenset sammenlignet med de store Amazonas-artene. Lokalt trues arten av skogrydding til jordbruk og kvegdrift, veibygging i forbindelse med oljeutvinning og forurensning.

> **Naturlig utbredelse:** Ecuador og Peru.

LEVEOMRÅDE

Allobates zaparo lever i regnskogen i lavlandet og på lave åser i 200-1.000 m høyde, mest i primærskog, men også i sekundærskog og ved bekker nær jorder. Frosken er dagaktiv og beveger seg i løvlaget på skogbunnen. Hannene sitter oppå løvet og kaller på hunnene. Føden er variert, men maur fyller mye.

Klimaet ved Andesfoten i det østlige Ecuador er varmt og svært fuktig hele året. Hunnen legger eggene i løvet, og etter klekkingen bærer de voksne rumpetrollene til vann.

Les mer: Oppdrett av rumpetroll

Stell

TERRARIET

Det finnes bare lite kunnskap om stellet av *Allobates zaparo*. Arten holdes bare sjelden, og avl i fangenskap er ikke beskrevet. Anbefalingene bygger på klimaet ved Andesfoten, på levestedet i løvlaget og på slektningen *Allobates femoralis*, som er bedre kjent i fangenskap. Tallene for avl er lånt derfra.

Et par kan holdes i et terrarium på minst 60 × 40 × 40 cm. Arten lever på bakken, så gulvarealet er viktigere enn høyden. Bygg bunnen bioaktiv med et drenslag av leca-kuler, et nett som skillelag og fuktig plantejord, og legg et tykt lag rent løv øverst, der froskene gjemmer seg og legger egg. Tilsett spretthaler og små skrukketroll, som spiser avfall og gir ekstra mat.

Innred med korkbark, rotstykker, mose og bregner, og en gren eller et stykke bark som utkikkspost for hannen. Lokket skal ha store ventilasjonsflater med nett. *Ameerega picta* og *Ameerega trivittata* er andre bakkelevende pilgiftfrosker fra Amazonas og har nesten de samme kravene til innredningen. Artene må ikke holdes sammen.

Les mer: Terrarieoppsett og bioaktiv bunn Les mer: Fôrdyr: hold og avl

TEMPERATUR

Hold terrariet på 24-27 °C om dagen og 21-23 °C om natten. Tallene følger klimaet i Ecuadors lavland ved foten av Andes. Svingningen over året skal være liten, 1-2 °C. Det er ingen vinterhvile.

Pilgiftfrosker tåler varme dårlig: temperaturer over omtrent 28 °C er farlige. Sett terrariet uten direkte sol, og mål temperaturen med et digitalt termometer nede i terrariet. Kan ikke rommet holdes under 26 °C om sommeren, må terrariet flyttes til et kjøligere rom.

LUFTFUKTIGHET OG DUSJING

Luftfuktigheten skal være 70-80 % midt på dagen og tett på 100 % morgen og kveld. Et regnanlegg med timer som gir to korte byger om dagen, holder løvlaget fuktig og froskene aktive; en tåkemaskin hjelper i morgen- og kveldstimene. Bruk osmosevann eller regnvann. Løvlaget kan gjerne tørke litt opp mellom sprøytingene, slik at det ikke oppstår mugg eller stillestående luft. Blir løvet tørt, tørker froskene raskt ut.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

VANN OG VANNKVALITET

Gi en lav glass-skål med 1-2 cm vann som froskene lett kommer opp av. Skålen brukes av de voksne når rumpetrollene skal settes av. Bruk regnvann, osmosevann eller avklorert springvann, og skift det ofte.

Amfibier tar opp vann og stoffer gjennom huden, så såpe, rengjøringsmidler, klor og krem må ikke komme i nærheten av terrariet. Skrubb skålen med varmt vann uten såpe.

LYS OG UVB

Lyset er først og fremst til plantene: 10-12 timer om dagen med LED-lys med plantevennlig spektrum. Det er ikke dokumentert at *Allobates zaparo* trenger UVB. Velger du likevel en svak UVB-kilde (Ferguson-sone 1), må froskene ha tett løv å trekke inn under. Lyset må ikke varme opp terrariet.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

I naturen er maur en viktig del av kosten. I terrariet består grunnfôret av flyveudyktige bananfluer (*Drosophila melanogaster*), spretthaler og siktet engplankton, supplert med helt små sirisser og små skrukketroll. Arten er liten, så *D. hydei* er bare egnet til store voksne.

Unger fôres daglig, voksne to til tre ganger i uken. Dryss fôrdyrene med kalk med D3 ved hvert måltid og med et multivitamin en til to ganger i uken. Hold egne kulturer av bananfluer og spretthaler.

Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Allobates zaparo er dagaktiv og lever i løvlaget. Hannene kaller fra oversiden av løvet for å tiltrekke seg hunner. Hannene er trolig territorielle som hos *Allobates femoralis* og kan slåss, så hold ett par eller en hann med to hunner og aldri flere hanner i et lite terrarium. Voksne dyr er mer forsiktige enn unger og utforsker mindre i nye omgivelser.

Froskene bør ikke håndteres. Huden er tynn og tåler ikke såpe, salt og krem. Må en frosk flyttes, så lokk den inn i en ren, fuktet plastboks.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hanner og hunner er omtrent like store og kan ikke skilles sikkert på utseendet; bare hannene kaller. Alder og størrelse ved kjønnsmodenhet er ikke dokumentert. Den enkleste veien til et par er å starte med flere unger og la dem finne sammen. Ungene skifter farge til rød når de nærmer seg voksen størrelse.

PARRING

Avl er ikke beskrevet i fangenskap. Hannen kaller fra oversiden av løvlaget, og hunnen legger eggene i løvet. En periode med mindre sprøyting etterfulgt av kraftig sprøyting kan sette i gang yngelen. Gi froskene et tykt, rent løvlag og et skjul på bakken.

EGG OG RUMPETROLL

Eggene legges i løvlaget på skogbunnen. En legging er på 8-20 egg. Etter klekkingen bærer de voksne rumpetrollene til vann; hos *Allobates femoralis* er det hannen.

I terrariet kan rumpetrollene tas ut og oppfostres i små, rene beholdere med regnvann eller osmosevann. Gi fint rumpetrollfôr og alger, og skift vannet jevnlig.

METAMORFOSE

Eggene klekkes etter 15-20 dager, og rumpetrollene er forvandlet etter 40-50 dager.

Når forbena kommer fram, må rumpetrollet kunne komme opp av vannet: senk vannstanden, og legg et stykke kork eller bark, slik at det kan kravle opp. Flytt den lille frosken til et fuktig oppdrettsterrarium når halen nesten er resorbert.

OPPDRETT AV UNGER

De nyforvandlede froskene er små og trenger spretthaler og de minste bananfluene. Innred oppdrettsterrariet som de voksnes med løv, skjul og en lav vannskål, og hold temperaturen stabil. Fôr daglig, og støv fôret lett med kalk og vitaminer. Vekst og alder ved flytting til de voksne er ikke dokumentert.

Helse og vanlige feil

Pilgiftfrosker er følsomme for varme, tørke og dårlig hygiene. De viktigste feilene er:

- For varmt eller for tørt terrarium. Froskene blir slappe, går ned i vekt og mister farge.
- Skittent vann i rumpetrollbeholderne, som gir sopp og sykdom.
- Fôr uten vitamin- og mineraltilskudd, som gir beinproblemer og svake unger.
- Nye dyr som tar med seg smitte. Hold nyinnkjøpte frosker i karantene en periode.

En sunn frosk har hel hud uten sår eller røde, irriterte områder, særlig rundt kloakkåpningen og på innsiden av bakbena, og en tydelig rund mage. Tegn på sykdom er hyppige hudskifter, en oppsvulmet kropp, slapphet, manglende appetitt og matt, tørr hud. Isoler et sykt dyr, og søk raskt en veterinær med kunnskap om amfibier.

Les mer: Karantene og hygiene

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.